

Centrum och periferi

Extra ecclesiam nulla salus (Utanför kyrkan finns ingen frälsning). Uttrycket präglades av Cyprianus av Kartago († 258). Dogmen är omtvistad och inte enkel. Kyrkans gränser är inte synliga. »Ack så många får det är utanför och så många vargar innanför!» klagade Augustinus.

Ändå har såväl ett land som en kyrka sina gränser. Vill någon i nationalistisk yra hävda att alla människor på jorden egentligen är goda svenskar är det inte svårt att visa att det är fel. Det samma gäller om någon påstår att alla människor tror på samme Gud och omfamnas av samma kyrka.

Hundra år efter Cyprianus utvecklar Augustinus hans kyrkotanke. De heligas samfund, de som bekänner Jesus Kristus och är delaktiga av sakramenten, är inte identiska med den yttre kyrkoorganisationen, men finns inom den. Augustinus tänkte sig Kyrkan som en cirkel med Jesus Kristus i mitten. I en inre cirkel finns de heliga, i den yttre cirkeln de som är upptagna i kyrkans gemenskap genom dopet, men även utanför kyrkogemenskapen kan Gud i sin suveränitet utvälja vem han vill till frälsning. Anden går ibland oväntade vägar som ingen människa anat. Som exempel pekar Augustinus på Job, som inte var israelit, och på den botfärdige rövaren på korset. Men allt kretsar kring Jesus Kristus.

Kyrkan är gemenskap med Jesus Kristus. Han är kroppen. Han är vinträdet. Han är alltid i centrum. Ingen kommer till Fadern utom genom honom. *Extra ecclesiam nulla salus*.

I ett mångkulturellt samhälle och en mångreligiös kyrka har inte Cyprianus och Augustinus kyrkobegrepp något större utrymme. I en förvirrad nutidsdebatt tycks kyrkan snarare vara gränslös och hennes förhållande till Jesus Kristus av underordnad betydelse.

I en kyrka som inte längre har några gränser och inte längre något centrum förloras också målet. Vad ska man ha kyrkan till om det går lika bra med annat på den mångkulturella kartan? Om alla vägar bär till Rom och var och en blir salig på sin tro, finns det ingen större motivation för vare sig gudstjänst, mission, martyri eller diakoni.

Just häri ligger det anmärkningsvärda med det som några präster i Stockholms domkyrka proklamerat med sin biskops välsignelse. Andra vägar till Fadern än genom Jesus Kristus kan finnas, menar de, och därför bör kyrkan ändra sina gränser och öppna sitt rum för andra presumtiva frälsare. På vems mandat gör de detta? Är det inte den helige Ande som är suverän på den punkten? Och hur skall detta budskap förklaras för trons martyrer, för alla dem i kyrkans historia och hennes nutid som stått fast vid tron på Jesus Kristus som sin Frälsare och därför berövats livet – har de lidit i onödan?

I sin stora skrift »*De Civitate Dei*» tecknar Augustinus samhället med begreppen *Civitas Dei* och *Civitas terrena*. *Civitas Dei* är gudsfolket, de heligas samfund. *Civitas terrena* är det gudlösa folket, den hedniska staten. Men, säger han, den är ändå nyttig och åstadkommer

mycket gott eftersom den bevarar den yttre ordningen och på så sätt är ett medel för Guds rikets tillväxt. centrum och inte längre några gränser finns det inte någon skillnad mellan *Civitas Dei* och *Civitas terrena* och inte heller någon skillnad mellan det svenska civilsamhället och Svenska kyrkan. I samhället utförs förvisso mycket gott arbete för demokrati, jämställdhet, miljö, bistånd, dialog och allt vad det kan vara. Men inget av detta är nödvändigtvis kyrkligt. En rad organisationer som Sida, Amnesty, Röda Korset, Läkare utan gränser och Naturskyddsföreningen utför ett lika gott, eller väl så gott arbete som Svenska kyrkan. En muslim, jude, buddist eller ateist kan mycket väl vara lika engagerad i sådant som en kristen. Det finns alltså all anledning att fundera över vad som är Kyrkans centrum och vad som är hennes periferi.

Ännu kan vårt land sägas ha en kristen kultur. Den som kommer hit från Irak, Syrien eller Somalia märker genast de kristna spåren, kanske bättre än vad vi själva gör. Maten är annorlunda, namnen är annorlunda, konst och arkitektur är annorlunda, högtiderna är annorlunda och veckans och årets rytm är annorlunda. Snart kommer han och hon att finna att landet är präglad av en annan kultur än den som fanns i hemlandet, inte bara bakom moskéns och kyrkans murar, utan överallt och i allting.

Under de senaste decennierna har starka krafter ivrigt verkat för att suddas ut så många spår som möjligt av detta. Men historien går inte att skriva om. Man kan inte, på orwellskt vis*, gå in och radera bort det som har varit. Kulturen bär vi med oss som en ryggsäck, antingen vi gillar den eller inte. Men medvetandet om den och minnet av den bleknar. Vad vittnar kyrkorna om? Vad tror de kristna på? Varför döper och begraver man på kristet vis? De bibliska böckerna, vad handlar de om? Allt detta är på väg att bli något främmande och skrämmande.

Kyrkan har inte bara en kristen kultur utan också en kristen identitet. Hennes uppgift är att vara *Civitas Dei* men blir nu alltmer ett med *Civitas terrena*. Tron neutraliseras, mysterierna berövas sin kraft, sedens betydelse förringas och frälsningshistorien glöms bort. Det verkar som om en del i kyrkoorganisationen är angelägna om att det skall vara så.

* I George Orwells roman *1984* (el. *Nittonhundraåttiofyra*) är huvudpersonen Winston Smith tjänsteman i sanningsministeriet, vilket ser till att bevara partiets propaganda genom att ändra historieskrivningen för att visa att Partiet alltid har rätt och är allvetande.